

Základná škola J. Alexyho 1941/1 Zvolen

Školský vzdelávací program

pre žiakov

so zdravotným znevýhodnením

- s vývinovými poruchami učenia

- s narušenou komunikačnou schopnosťou

- s pervazívnymi poruchami bez mentálneho postihnutia

ISCED1

ISCED2

september 2022

Obsah

1. Ciele výchovy a vzdelávania žiakov
2. Stupeň vzdelania
3. Profil absolventa
4. Vzdelávacie oblasti
 - 4.1.4.1 Obsah vzdelávania
 - 4.2. Vyučovacie predmety
 - 4.3. Rámcový učebný plan
 - 4.4. Vzdelávacie štandardy
5. Špecifiká výchovy a vzdelávania
 - 5.1. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s VPU
 - 5.2. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s PAaP
 - 5.3. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s NKS
 - 5.4. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s PP bez MP
6. Organizačné podmienky
7. Povinné personálne zabezpečenie
8. Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie

Úvod

Podľa platnej legislatívy sa:

- pri výchove a vzdelávaní žiakov s vývinovými poruchami učenia postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia (ďalej aj „VPU“).
- pri výchove a vzdelávaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti.
- pri výchove a vzdelávaní žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou (ďalej aj „NKS“).
- pri výchove a vzdelávaní žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) (ďalej aj „žiak s AU alebo PVP (bez MP)“) sa postupuje podľa Vzdelávacieho programu pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie.

Tento vzdelávací program je súčasťou štátneho vzdelávacieho programu pre jednotlivé stupne vzdelávania.

Vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o žiakov v školách, kde sú vzdelávaní.

Uplatňuje sa pri vzdelávaní žiakov so zdravotným znevýhodnením v základnej škole pri individuálnom začlenení.

Pre výchovu a vzdelávanie žiakov so zdravotným znevýhodnením platia všetky ustanovenia uvedené v Štátnom vzdelávacom programe, ktoré sú doplnené špecifikami uvedenými vo vzdelávacom programe pre žiakov s jednotlivými druhmi zdravotného znevýhodnenia.

Vzdelávací program pre žiakov so zdravotným znevýhodnením charakterizuje ich výchovu a vzdelávanie a vymedzuje špecifické potreby a požiadavky na komplexnú odbornú starostlivosť o nich. Je potrebné zabezpečiť úpravu podmienok, foriem, metód a prístupu vo výchove a vzdelávaní žiaka a rešpektovať úpravy vyplývajúce z prítomného zdravotného znevýhodnenia nielen vo vzdelávaní, ale i v hodnotení a klasifikácii.

Cieľom vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní je pripraviť žiakov na vzdelávanie na strednej škole s prihliadnutím na ich schopnosti a možnosť vykonávať zvolenú profesiu.

1. Ciele výchovy a vzdelávania

Žiaci so zdravotným znevýhodnením bez mentálneho postihnutia plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základných škôl v primárnom vzdelávaní a nižšom strednom vzdelávaní.

2. Stupeň vzdelania

Primárne vzdelanie – 1. stupeň základnej školy. Nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy.

3. Profil absolventa

Žiak so zdravotným znevýhodnením bez mentálneho postihnutia po absolvovaní primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania disponuje na veku primeranej úrovni rovnakými kľúčovými kompetenciami, ako absolvent primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania v základnej škole.

4. Vzdelávacie oblasti

4.1. Obsah vzdelávania žiakov:

- **s VPU** v školskej integrácii je rovnaký ako obsah vzdelávacích oblastí príslušných predmetov pre štátny vzdelávací program žiakov základných škôl. Vzdelávacie oblasti sú však doplnené o oblasť ŠPECIÁLNOPEdagogická Podpora, do ktorej sú zaradené špecifické vyučovacie predmety individuálna logopedická intervencia (ďalej aj „ILI“) a rozvíjanie špecifických funkcií (ďalej aj „RŠF“).

Rámcový obsah vzdelávania špecifického vyučovacieho predmetu RŠF určuje samostatný dokument, ktorý je prílohou tohto vzdelávacieho programu. Obsah aktivít, ktoré vykonáva špeciálny pedagóg musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami žiaka, bez ohľadu na fyzický vek.

Obsah špecifického vyučovacieho predmetu ILI pre žiakov školy zabezpečuje ČŠPP, v ktorého starostlivosti sú jednotliví žiaci.

- **s poruchou aktivity a pozornosti :**

Vzdelávacie oblasti a prierezové témy sú totožné so vzdelávacími oblasťami a prierezovými témami podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie - 1. stupeň základnej školy a podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre nižšie stredné vzdelávanie - 2. stupeň základnej školy.

- s narušenou komunikačnou schopnosťou:

Obsah vzdelávania žiakov s NKS v školskej integrácii je rovnaký ako obsah vzdelávacích oblastí príslušných predmetov pre školský vzdelávací program žiakov základných škôl. Vzdelávacie oblasti sú však doplnené o oblasť ŠPECIÁLNOPEDAGOGICKÁ PODPORA. Vo vzdelávacej oblasti Špeciálnopedagogická podpora je zaradená individuálna logopedická intervencia (ďalej aj „ILI“) ako špecifický vyučovací predmet. Obsah logopedických intervencií zabezpečuje ČŠPP, v ktorého starostlivosti jednotliví žiaci sú.

4.2. Vyučovacie predmety

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk a literatúra
	Anglický jazyk
Matematika a práca s informáciami	Matematika
	Informatika
Človek a príroda	Prvouka
	Prírodoveda
Človek a spoločnosť	Vlastiveda
Človek a hodnoty	Etická/Náboženská výchova /Náboženstvo
Človek a svet práce	Pracovné vyučovanie
Umenie a kultúra	Hudobná výchova
	Výtvarná výchova
Zdravie a pohyb	Telesná a športová výchova
Špeciálnopedagogická podpora	Rozvíjanie špecifických funkcií

**VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV
S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA
PRE NIŽŠIE SEKUNDÁRNE VZDELÁVANIE**

VZDELÁVACIA OBLASŤ	VYUČOVACIE PREDMETY
Jazyk a komunikácia	Slovenský jazyk a literatúra
	Anglický jazyk
Matematika a práca s informáciami	Matematika
	Informatika
Človek a príroda	Fyzika
	Chémia
	Biológia
Človek a spoločnosť	Dejepis
	Geografia
	Občianska náuka
Človek a hodnoty	Etická/Náboženská výchova /Náboženstvo
Človek a svet práce	Technika
Umenie a kultúra	Hudobná výchova
	Výtvarná výchova
Zdravie a pohyb	Telesná a športová výchova
Špeciálnopedagogická podpora	Rozvíjanie špecifických funkcií

4.3. Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy pre žiakov s VPU, PAaP, NKS, PPbezMP, VNP sú rovnaké ako pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia primárneho vzdelávania alebo nižšieho stredného vzdelávania. Čiastočné plnenie jednotlivých výkonov vzdelávacieho štandardu je potrebné zaznamenať v individuálnom vzdelávacom programe žiaka. Dosiiahnuté výkony sú limitované samotným narušením komunikačnej schopnosti a VPU, a preto nemôžu byť ustanovené štandardy pre špecifický vyučovací predmet ILI a RŠF.

4.4. Učebný plán

Učebný plán pre žiakov s vývinovými poruchami učenia pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie

Vzdelávacia oblasť	Vyučovací predmet	vzdelávanie					vzdelávanie					
		1.	2.	3.	4.	Σ	5.	6.	7.	8.	9.	Σ
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	9	8	6+1	6+1	31	5	5	4	5	5	24
	anglický jazyk	0+1	0+2	3	3	6	3	3	3	3	3	15
	matematika	4	4	3+1	3+1	16	4	4	4	4	5	21
Matematika a práca s informáciami	Informatika/ Informatická výchova			1	1	2	1	1	1	1		4
Človek a príroda	prvouka	1	2			3						
	prírodoveda			1+1	0+2	3						
	fyzika							2	1	2	1	6
	chémia								2	2	1	5
	biológia						2	1	2	1	1	7
Človek a spoločnosť	vlastiveda			1	1+1	3						
	dejepis						1	1	1	1	2	6
	geografia						2	1	1	1	1	6
	občianska náuka							1	1	1	1	4
Človek a hodnoty	etická výchova/ náboženská výchova/ náboženstvo	1	1	1	1	4	1	1	1	1	1	5
Človek a svet práce	pracovné vyučovanie				1	2						
	technika						1	1	1	1	1	5

Umenie a kultúra	hudobná výchova	1	1	1	1	4	1	1	1	1		4
	výtvarná výchova	2	2	1+1	1	6	1	1	1	1	1	5
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	10
Špeciálnopedagogická podpora	rozvíjanie špecifických funkcií	1	1	1	1	4	0	0	0	0	0	0
Spolu		22	23	25	26	104	29	29	30	31	30	149

5. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením bez mentálneho postihnutia

5.1. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia

Medzinárodná klasifikácia chorôb, 10. revízia (MKCH-10) v kategórii Poruchy psychického vývinu (F 80-89) samostatne vymedzuje *Špecifické poruchy školských zručností* (F 81) a rozlišuje: F 81.0 špecifickú poruchu čítania (dyslexia), F 81.1 špecifickú poruchu hláskovania (dysortografia), F 81.2 špecifickú poruchu aritmetických schopností (dyskalkúlia), F 81.3 zmiešanú poruchu školských zručností (súčasný výskyt dyskalkúlie s dyslexiou alebo dysortografiou), F 81.8 iné vývinové poruchy školských zručností (dysgrafia) a F 81.9 nešpecifikovanú vývinovú poruchu školských zručností (neschopnosť učiť sa).

Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si danej zručnosti, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie alebo senzorickeho deficitu (poruchy zraku) a ich príčinou nie je získaná choroba ani poranenie mozgu.

V opise príznakov *dyslexie* (MKCH-10) je špecifické a významné spomalenie vývinu schopnosti čítať, ktoré sa nedá vysvetliť mentálnym vekom, odchýlkou zrakovej ostrosti alebo nevhodným spôsobom vyučovania. Narušené môže byť chápanie čítaného, spoznávanie čítaných slov, čítanie nahlas a tiež výkon v úlohách, ktoré vyžadujú čítanie¹.

Dyslexia je definovaná tiež ako: „Špecifická porucha učenia, ktorá má neurobiologický pôvod, pre ktorú sú charakteristické ťažkosti s presným a/alebo plynulým rozpoznávaním slov a slabé schopnosti v písanej reči a dekodovaní, ktoré typicky vyplývajú z deficitu vo fonologickej zložke jazykových schopností. Sekundárne následky dyslexie môžu zahŕňať problémy s porozumením čítanému a obmedzenú skúsenosť s čítaním, čo môže mať vplyv na nárast slovného zásoby a základných znalostí“²

Dyslexia sa často vyskytuje s dysortografiou a pretrváva až do dospelosti, aj keď sa určitý pokrok v čítaní dosahuje. Dyslexií zvyčajne predchádza výskyt narušeného vývinu reči v anamnéze. Bežné sú pridružené poruchy v emocionálnej oblasti a správaní v školskom veku.

Dysortografiu charakterizuje špecifické a významné spomalenie osvojovania si písanej reči - správneho písania slov a pravopisu.

Dyskalkúlia, podľa MKCH-10 špecifická porucha počítania je „špecifické postihnutie schopnosti počítania, ktoré nemožno vysvetliť mentálnou retardáciou, nevhodným spôsobom vyučovania ani neurologickou, psychiatrickou alebo inou poruchou; prejavuje sa neschopnosťou naučiť sa počítania, chápať matematické pojmy, termíny alebo znaky, správne radiť čísla, dosadzovať desatinné čiarky, naučiť sa násobilku“. Termín „porucha matematických schopností“ sa v odbornej literatúre javí byť výstižnejší ako termín špecifická porucha počítania, nakoľko samotné označenie navodzuje, že nepôjde len o počítanie, s ktorým majú žiaci problémy, ale zahŕňa širšiu škálu ťažkostí, najmä ťažkosti porozumieť kvantitám, pričom táto schopnosť je relatívne nezávislá od jazykových či iných kognitívnych schopností.

Matematické schopnosti sú chápané ako súbor vlôh pre matematiku, napríklad schopnosť logicky usudzovať o množstvách a o vzťahoch existujúcich medzi kvantitami a ich reprezentáciami. Pod pojmom aritmetické zručnosti chápeme mieru osvojovania si a

automatizácie naučenej stratégie, najmä sčítania a odčítania. Z vývinového hľadiska za osvojovaním si matematických zručností stoja vrodené matematické schopnosti, pričom aritmetické zručnosti sú ich nadstavba.

V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojovaní si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie poruchy a dysfunkcie (všetky súčasne sa vyskytujú zriedkavo):

- deficity v poznávacích schopnostiach,
- deficity v jazykových schopnostiach,
- deficity v exekutívnych funkciách: v pozornosti, plánovaní a monitorovaní vlastnej aktivity,
- percepčno-motorické deficity,
- deficity v jemnej motorike a koordinácii,
- ťažkosti s orientáciou v čase a priestore,
- hyperaktivita, impulzivita.

Výchova a vzdelávanie žiakov s VPU sa v našej škole uskutočňuje v školskej integrácii, t. j. v triede alebo výchovnej skupine spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy.

Dĺžka vzdelávania žiakov s VPU, ktorí sú vzdelávaní v školskej integrácii, môže byť podľa platnej legislatívy predĺžená až o dva roky nasledujúcim spôsobom:

- rozložením obsahu vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom.

Do základnej školy sa žiak s VPU prijíma na základe psychologickej, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky v centre špeciálno-pedagogického poradenstva (CŠPP) alebo v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPP a P). V prípade potreby môže poradenské zariadenie priamo, alebo na základe podnetu školy, vyžadovať aj odbornú lekársku diagnostiku alebo diagnostiku odborného zdravotníckeho zamestnanca (neuroológ, psychiater, foniater, ORL, klinický logopéd a pod.).

O prijatí žiaka s VPU rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia školského zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CŠPP a CPPP), vydaného na základe diagnostického vyšetrenia. Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so zdravotným znevýhodnením poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa.

Ak sa špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiaka prejavujú po jeho prijatí do školy a žiak ďalej navštevuje základnú školu, jeho ďalšie vzdelávanie ako vzdelávanie žiaka s VPU sa mu zabezpečí po predložení písomnej žiadosti zákonného zástupcu žiaka o zmenu formy vzdelávania a vyplneného Návrhu na vzdelávanie predloženého riaditeľovi školy. Škola uplatní pri jeho vzdelávaní tú formu organizácie výchovy a vzdelávania, prostredníctvom ktorej mu pre neho prijateľným spôsobom zabezpečí získanie príslušného stupňa vzdelania.

Pri výbere formy vzdelávania žiakov s VPU je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej, logopedickej, psychologickej, prípadne inej odbornej diagnostiky.

Rozvíjanie schopností, ktoré sú narušené v dôsledku diagnostikovanej VPU sa prelná celým vyučovacím procesom, t.j. používajú sa špecifické postupy pri výučbe všetkých predmetov a pôsobí sa cielene a komplexne na celú komunikačnú schopnosť žiaka.

Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade závažnej VPU je možné vykonávať stimuláciu a reedukáciu so špeciálnym pedagógom aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy.

Dĺžka špeciálnopedagogických cvičení závisí od veku a schopností žiaka a špeciálnopedagogickej diagnózy a prípadne individuálnych špecifik dominantného alebo iného postihnutia, či narušenia žiaka.

V prípade, ak dôjde k dostatočnému zmierneniu prejavov VPU alebo ich eliminácií, môže žiak pokračovať vo vzdelávaní v bežnej triede základnej školy.

Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť poruchy, ktorá má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.

Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky.

Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie.

Pri hodnotení žiaka s VPU učiteľ taktne posudzuje úroveň jeho vedomostí nielen v porovnaní s rovesníkmi, ale najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka.

V priebehu nižšieho sekundárneho vzdelávania je potrebné pomôcť žiakovi s VPU pri jeho profesionálnej orientácii a tým prispieť k jeho úspešnému sociálnemu začleneniu.

Vzdelávanie žiakov s VPU v školskej integrácii

Pre žiaka s VPU, vzdelávaného v školskej integrácii riaditeľ školy zabezpečí odbornú špeciálnopedagogickú a logopedickú starostlivosť v spolupráci s centrom špeciálnopedagogického poradenstva alebo s centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, so školským špeciálnym pedagógom v rozsahu rámcového obsahu vzdelávania v špecifických vyučovacích predmetov ILI a RŠF.

Špeciálny pedagóg metodicky usmerňuje vyučujúcich a spolupracuje na tvorbe IVP. Metódy a postupy používané na vyučovaní vychádzajú z výsledkov psychologickkej, logopedickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky, cieľov a obsahu predmetov ILI a RŠF.

Riaditeľ školy zabezpečí, aby v záujme žiaka boli rešpektované odporúčania uvedené v správach z odborných vyšetrení k školskej integrácii k postupom pri vzdelávaní a k postupom pri hodnotení a klasifikácii žiaka.

O spôsobe a možnostiach hodnotenia a klasifikácie triedny alebo vyučujúci učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka s VPU po konzultácii so špeciálnym pedagógom .

Pri hodnotení a klasifikácii žiaka je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní špeciálneho pedagóga, psychológa.

Pri vzdelávaní žiaka s VPU je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

¹ MIKULAJOVÁ, M. a kol.: Čítanie, písanie a dyslexia. SAL 2012. ISBN 978-80-89113-94-1

² Medzinárodná asociácia dyslexie, 2003.

5.2. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti

Základom pre špecifický postup pri vzdelávaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti je vytvorenie pozitívneho vzťahu medzi učiteľom a žiakom. Vzdelávanie žiaka s poruchou aktivity a pozornosti si vyžaduje podľa potreby koordinovaný tímový prístup učiteľa, psychológa, špeciálneho pedagóga, asistenta učiteľa. Špecifiká vzdelávania uplatňujeme v individuálnom rozsahu a podľa individuálnych potrieb žiaka vo všetkých formách vzdelávania nasledovne:

- Všeobecné ciele vzdelávania v jednotlivých vzdelávacích oblastiach a kompetencie sa prispôsobujú individuálnym osobitostiam žiaka s poruchou aktivity a pozornosti.
- V prípade školskej integrácie v bežnej triede na vyučovacích hodinách podľa potreby pracuje so žiakom/žiakmi s poruchou aktivity a pozornosti školský špeciálny pedagóg alebo asistent učiteľa a to individuálne alebo v skupinkách, podľa individuálneho vzdelávacieho programu žiaka/žiakov. Obsah, formy a postup svojej činnosti konzultuje s príslušným učiteľom.
- Školský špeciálny pedagóg, školský psychológ v rámci vyučovania pracuje individuálne so žiakom, resp. so skupinkou vybraných žiakov s cieľom systematickej, intenzívnej korekcie, terapie alebo reedukácie.
- Pri vyučovaní žiakov s poruchou aktivity a pozornosti učiteľ určuje priebeh a štruktúru vyučovacej hodiny flexibilne, zohľadňujúc psychický stav, správanie a potreby žiakov, ktoré sú dôsledkom stanovenej diagnózy.
- Žiakovi s poruchou aktivity a pozornosti nemožno znížiť známku pri hodnotení učebných výsledkov alebo správania, pokiaľ sú nedostatočné učebne výsledky alebo nevhodné správanie dôsledkom stanovenej diagnózy. K hodnoteniu a klasifikácii správania žiaka s diagnostikovanou poruchou aktivity a pozornosti zníženou známkou zo správania možno pristúpiť len po odbornom posúdení a odporúčení tohto postupu príslušným školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie (na základe takých prejavov správania žiaka, ktoré sú závažným porušením školského poriadku, ako napríklad neospravedlnené hodiny, fyzické ublíženie iným osobám a pod.)
- Pri hodnotení učebných výsledkov aj správania sa kladie dôraz na motivačnú zložku hodnotenia.

5.3. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s NKS

Podľa tohto vzdelávacieho programu sa vzdelávajú žiaci, ktorí majú diagnostikovanú narušenú komunikačnú schopnosť (NKS).

Narušená komunikačná schopnosť

Ak chceme definovať NKS, treba najskôr vymedziť samu komunikačnú schopnosť: ide o schopnosť človeka vedome a podľa patričných noriem používať jazyk ako systém znakov a symbolov v celej jeho komplexnosti a vo všetkých jeho formách, a to s cieľom realizovania určitého komunikačného zámeru. O NKS hovoríme vtedy, ak *niektorá rovina jazykových prejavov (alebo niekoľko rovín súčasne) človeka interferuje s jeho komunikačným zámerom*. Ide o nasledovné jazykové roviny: foneticko-fonologickú, lexikálno-sémantickú, morfológicko-syntaktickú, pragmatickú. Komunikačná schopnosť zahŕňa všetky formy – hovorenú, grafickú, neverbálnu¹

Jednotlivé druhy NKS možno analyzovať v rozličných koncepciách, v rámci rozličných teórií a v rozličných kontextoch. Pre naše potreby bude najjednoduchšie uplatniť nozologické hľadisko. Z tohto aspektu rozlišujeme viacero základných druhov NKS, ktoré sa potom v rámci Medzinárodnej klasifikácie chorôb členia na konkrétne diagnózy:

- vývinová bezrečnosť – narušený vývin reči;
- získaná orgánová bezrečnosť – afázia;
- získaná psychogénna bezrečnosť - mutizmus, elektívny mutizmus;
- narušenie zvuku reči – fufnavosť;
- narušenie plynulosti reči – zajakavosť, brblavosť;
- narušenie člankovania reči – dyslália, dyzartria;
- poruchy hlasu – dysfónia, afónia;
- kombinované chyby a poruchy reči – súčasný výskyt viacerých druhov narušenej komunikačnej schopnosti
- symptomatické poruchy reči: NKS pri iných, dominujúcich postihnutiach, ochoreniach, narušeniach - napr. pri sluchovom postihnutí, detskej mozgovej obrne;
- narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia.

Logopedická intervencia

Intervenciu ponímame v tom najširšom zmysle ako: „*činnosť, pôsobenie s cieľom zmeny*“.

Logopedická intervencia je špecifická aktivita, ktorú uskutočňuje logopéd s cieľmi

1. identifikovať NKS;
2. eliminovať, zmierniť NKS, resp. v prípade jej pretrvávania prekonať komunikačnú bariéru;
3. predísť tomuto narušeniu (zlepšiť komunikačnú schopnosť človeka).

Logopedickú intervenciu chápeme ako zložitý multifaktoriálny proces, ktorý sa realizuje v záujme dosiahnutia svojich troch základných cieľov, na troch, s týmito cieľmi analogických, vzájomne sa prelínajúcich úrovniach:

- logopedická diagnostika,
- logopedická terapia,
- logopedická prevencia.

Dôležitou súčasťou logopedickej intervencie je spolupráca so zákonným zástupcom, učiteľmi a ostatnými odborníkmi v celom procese intervencie.

Všetky aktivity, metódy a postupy smerujú k rozvíjaniu komunikačnej schopnosti žiakov a k uplatňovaniu adekvátnych sociálnych interakcií a prelínajú sa celým výchovným a vyučovacím procesom vo všetkých jeho zložkách a formách.

¹ LECHTA, V. 2009. Základné poznatky o logopédii. In KEREKRÉTIOVÁ, A. et. al. *Základy logopédie*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2009. s. 15 – 32. ISBN 978-80-223-25745.

Výchova a vzdelávanie žiakov s NKS sa uskutočňuje:

- v školskej integrácii, t.j. v triede alebo výchovnej skupine spolu s ostatnými žiakmi školy.

Podmienkou prijatia žiaka na školskú integráciu je psychologická, logopedická a špeciálnopedagogická diagnostika v centre špeciálno-pedagogického poradenstva.

V prípade potreby sa vyžaduje aj odborná lekárska diagnostika (neurológ, psychiater, foniater, ORL a pod.).

Škola uplatňuje pri jeho vzdelávaní tú formu organizácie jeho výchovy a vzdelávania, prostredníctvom ktorej mu pre neho prijateľným spôsobom zabezpečí získanie príslušného stupňa vzdelania.

Pri výbere formy vzdelávania žiakov s NKS je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej, logopedickej, psychologickkej, prípadne inej odbornej diagnostiky.

Dĺžka vzdelávania žiakov s NKS, ktorí sú vzdelávaní v školskej integrácii, môže byť podľa platnej legislatívy predĺžená až o dva roky nasledujúcim spôsobom:

- individuálne - rozložením obsahu vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom.

Vzdelávanie žiakov s NKS v školskej integrácii

Pre žiaka s NKS vzdelávaného v školskej integrácii riaditeľ školy zabezpečí odbornú logopedickú starostlivosť v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva, so školským logopédom alebo s klinickým logopédom v rozsahu obsahu vzdelávania špecifického vyučovacieho predmetu ILI.

Žiak začlenený v školskej integrácii sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu školy podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej len IVP) s prihliadnutím na postihnutie/narušenie. Obsah jeho vzdelávania vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov s NKS.

Pri vzdelávaní žiaka s NKS je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

V priebehu nižšieho stredného vzdelávania je potrebné pomôcť žiakovi s NKS pri jeho profesionálnej orientácii a tým prispieť k jeho bezproblémovému sociálnemu začleneniu.

Pri hodnotení učebných výsledkov učiteľ rešpektuje psychický a fyzický stav žiaka, druh a závažnosť narušenia komunikačnej schopnosti, ak má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.

Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení základnej školy.

Pri hodnotení žiaka s NKS učiteľ posudzuje úroveň jeho vedomostí najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka.

5.4. Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia)

Pri výchove a vzdelávaní žiakov s AU alebo PVP (bez MP) ide o žiakov s rôznymi diagnostickými kategóriami a z toho vyplývajúcimi symptómami, ktoré zásadne ovplyvňujú nielen aktuálny výchovno-vzdelávací proces, ale ich výchovu a vzdelávanie vôbec.

Do skupiny pervazívnych vývinových porúch (F84) sú podľa MKCH-10-SK- 2016)¹ zahrnuté nasledovné diagnostické kategórie: Detský autizmus (F84.0), Atypický autizmus (F84.1), Rettov syndróm (F84.2), Iná detská dezintegračná porucha (F84.3), Hyperaktívna porucha spojená s duševnou zaostalosťou a stereotypnými pohybmi (F84.4), Aspergerov syndróm (F84.5), Iná pervazívna vývinová porucha (F84.8), Pervazívna vývinová porucha, bližšie neurčená (F84.9).

Žiak s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) je vzdelávaný

- v triede základnej školy spolu s inými žiakmi, t. j. v školskej integrácii podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Podmienkou prijatia žiaka na školskú integráciu je špeciálnopedagogická diagnostika, psychologická diagnostika, predložená školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, odborná lekárska diagnostika (najmä od detského psychiatra) a písomná žiadosť rodiča alebo zákonného zástupcu.

O prijatí dieťaťa s AU alebo PVP (bez MP) na vzdelávanie rozhoduje riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu a písomného vyjadrenia zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, vydaného na základe diagnostického vyšetrenia dieťaťa.

Riaditeľ školy pred prijatím dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami do školy so vzdelávacím programom pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami poučí zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania jeho dieťaťa (Školský zákon).

Žiakovi, ktorý dovŕšil 16 rokov veku, riaditeľ školy umožní ukončiť deviaty ročník a získať nižšie stredné vzdelanie, ak je predpoklad jeho úspešného ukončenia najneskôr do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕši 17. rok veku. Žiakovi s ťažkým zdravotným postihnutím môže riaditeľ základnej školy umožniť predĺženie jeho vzdelávania do konca školského roka, v ktorom dovŕši 18. rok veku.

Špecifiká výchovy a vzdelávania s AU alebo PVP (bez MP) v triede základnej školy spolu s inými žiakmi, t. j. v školskej integrácii

Školský špeciálny pedagóg sa podieľa na tvorbe IVP spolu s triednym učiteľom alebo vyučujúcimi jednotlivých predmetov, individuálne pracuje so žiakom AU alebo PVP (bez MP) podľa výsledkov lekárskej, psychologickkej a špeciálnopedagogickej diagnostiky. Metodicky vedie učiteľov, spolupracuje s rodičmi žiaka a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu žiaka. Zákonný zástupca žiaka má právo sa s týmto IVP oboznámiť.

V školskej integrácii sa žiak vzdeláva podľa rámcového učebného plánu školy. Obsah vzdelávania však vychádza zo vzdelávacieho programu pre žiakov s žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami (bez mentálneho postihnutia) pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie.

Škola je povinná zabezpečiť žiakovi odborné vzdelávanie špecifických vyučovacích predmetov.

Zo strany školy je potrebné zabezpečiť materiálno-technické podmienky, zodpovedajúce aktuálnym individuálnym vzdelávacím potrebám žiaka s AU alebo PVP (bez MP).

6. Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Pri organizácii podmienok v jednotlivých formách vzdelávania zdravotne znevýhodnených žiakov je potrebné postupovať individuálne podľa výsledkov špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky, v spolupráci so zákonnými zástupcami, školským špeciálnym pedagógom, školským psychológom a príslušným školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie.

7. Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Okrem povinného personálneho zabezpečenia platného podľa štátneho vzdelávacieho programu je potrebné, aby v škole, v ktorej sú vzdelávaní žiaci so zdravotným znevýhodnením pôsobil školský špeciálny pedagóg a asistent učiteľa.

Školský špeciálny pedagóg

Školský špeciálny pedagóg vykonáva odborné činnosti v rámci špeciálnopedagogickej diagnostiky, individuálnej a skupinovej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti v základnej škole priamo počas vyučovania i mimo vyučovania žiakom, ktorí majú pre svoje komunikačné, mentálne, sensorické, somatické alebo sociálne danosti špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Pravidelnú odbornú pomoc poskytuje najmä žiakom v školskej integrácii, môže ju poskytovať aj žiakom s vnútornou alebo sociálnou dispozíciou narušeného vývinu pri jeho príznakoch (preventívna odborná činnosť).

Poskytuje poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom žiakov a pedagogickým zamestnancom škôl.

Asistent učiteľa

Asistent učiteľa pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak lebo viacero žiakov s vývinovými poruchami učenia ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho narušenia

8. Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Okrem priestorového a materiálno-technického vybavenia školy uvedeného v štátnom vzdelávacom programe je potrebné vytvárať:

- učebne pre rozvoj poznávacích procesov a rozvoj psychomotorických, zmyslových, rytmicko-pohybových schopností,
- učebne (triedy) vybavené viacúčelovým nastaviteľným nábytkom, s priestorom pre relaxáciu a nenáročnú pohybovú aktivitu počas vyučovania,
- učebne pre jednotlivé vzdelávacie oblasti (predmety) vybavené špeciálnym nábytkom, prístrojmi, nástrojmi, pomôckami, technikou, materiálmi,
- učebne pre informatickú výchovu vybavenú počítačmi s príslušným programovým vybavením a prídavnými zariadeniami,
- priestory pre telovýchovné aktivity s bezpečným povrchom, náradím a náčiním,
- priestory pre prípravné práce učiteľa, priestory pre uloženie pomôcok,
- knižnica pre žiakov a učiteľov,
- priestory pre záujmovú činnosť po vyučovaní (školský klub detí, záujmové krúžky a voľnočasové aktivity) vybavené pracovným a odpočinkovým nábytkom, priestormi pre učenie, s pomôckami pre relaxáciu,
- hygienické zabezpečenie (umývadlo priamo v miestnosti).

9. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní sú rovnaké

ako v štátnom vzdelávacom programe pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie.

Pri zaisťovaní bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov vo výchove a vzdelávaní v škole i mimo školy, pri organizácii výletov, exkurzií, školy v prírode a výcvikov (plaveckého výcviku, lyžiarskeho a snoubordingového výcviku), ako aj organizácia iných súčastí výchovno-vzdelávacej činnosti školy sa riadi platnou legislatívou.

PRÍLOHA 1 Špecifické vyučovacie predmety pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

ROZVÍJANIE ŠPECIFICKÝCH FUNKCIÍ

PRE

ŽIAKOV S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Špecifický vyučovací predmet rozvíjanie špecifických funkcií (ďalej len RŠF) je určený pre žiakov, ktorí majú vývinové poruchy učenia.

Vývinové poruchy učenia

VPU majú individuálny charakter a vznikajú na podklade dysfunkcií centrálnej nervovej sústavy. Sú jedným z druhov narušenej komunikačnej schopnosti ako narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia³.

Medzinárodná klasifikácia chorôb, 10. revízia (MKCH-10) v kategórii Poruchy psychického vývinu (F 80-89) samostatne vymedzuje špecifické poruchy školských zručností (F 81) a rozlišuje: F 81.0 špecifickú poruchu čítania (dyslexia), F 81.1 špecifickú poruchu hláskovania (dysortografia), F 81.2 špecifickú poruchu aritmetických schopností (dyskalkúlia), F 81.3 zmiešanú poruchu školských zručností (súčasný výskyt dyskalkúlie s dyslexiou alebo dysortografiou), F 81.8 iné vývinové poruchy školských zručností (dysgrafia) a F 81.9 nešpecifikovanú vývinovú poruchu školských zručností (neschopnosť učiť sa).

Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si danej zručnosti, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie alebo senzorickeho deficitu (poruchy zraku) a ich príčinou nie je získané poškodenie mozgu alebo ochorenie.

V opise príznakov dyslexie (MKCH-10) je špecifické a významné spomalenie vývinu schopnosti čítať, ktoré sa nedá vysvetliť mentálnym vekom, odchýlkou zrakovej ostrosti alebo nevhodným spôsobom vyučovania. Narušené môže byť chápanie čítaného, spoznávanie čítaných slov, čítanie nahlas a tiež výkon v úlohách, ktoré vyžadujú čítanie.

Dyslexia je definovaná tiež ako: „Špecifická porucha učenia, ktorá má neurobiologický pôvod, pre ktorú sú charakteristické ťažkosti s presným a/alebo plynulým rozpoznávaním slov a slabé schopnosti v písanej reči a dekódovaní, ktoré typicky vyplývajú z deficitu vo fonologickej zložke jazykových schopností. Sekundárne následky dyslexie môžu zahŕňať problémy s porozumením čítanému a obmedzenú skúsenosť s čítaním, čo môže mať vplyv na nárast slovnej zásoby a základných znalostí (Medzinárodná asociácia dyslexie, 2003).

Dyslexia sa často vyskytuje s dysortografiou a pretrváva až do dospievania, aj keď sa určitý pokrok v čítaní dosahuje. Dyslexii zvyčajne predchádza výskyt narušeného vývinu reči v anamnéze.

Bežné sú pridružené poruchy v emocionálnej oblasti a správaní v školskom veku. Bola potvrdená komorbidita (súčasný výskyt dvoch rozdielnych porúch alebo chorôb u toho istého

jednotlivca) viacerých druhov VPU súčasne: dyslexia a vývinová dysfázia, dyslexia a dyskalkúlia, dyslexia a ADHD.

Dysortografiu charakterizuje špecifické a významné spomalenie osvojovania si písanej reči - správneho písania slov a pravopisu.

Dyskalkúlia, podľa MKCH-10 špecifická porucha počítania je „špecifické postihnutie schopnosti počítat', ktoré nemožno vysvetliť mentálnou retardáciou, nevhodným spôsobom vyučovania ani neurologickou, psychiatrickou alebo inou poruchou; prejavuje sa neschopnosťou naučiť sa počítat', chápať matematické pojmy, termíny alebo znaky, správne radiť čísla, dosadzovať desatinné čiarky, naučiť sa násobilku“. Termín „porucha matematických schopností“ sa v odbornej literatúre javí byť výstižnejší ako termín špecifická

³ I.LECHTA, V. 2009. Základné poznatky o logopédii. In KEREKRÉTIOVÁ, A. et. al. Základy logopédie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2009. s. 15 – 32. ISBN 978-80-223-2574-5.

porucha počítania, nakoľko samotné označenie navodzuje, že nepôjde len o počítanie, s ktorým majú deti problémy, ale zahŕňa širšiu škálu ťažkostí, najmä ťažkosti porozumieť kvantitám, pričom táto schopnosť je relatívne nezávislá od jazykových či iných kognitívnych schopností“.

Matematické schopnosti sú chápané ako súbor vlôh pre matematiku, napríklad schopnosť logicky usudzovať o množstvách a o vzťahoch existujúcich medzi kvantitami a ich reprezentáciami.

Pod pojmom aritmetické zručnosti chápeme mieru osvojenia si a automatizácie naučenej stratégie, najmä sčítania a odčítania.

Z vývinového hľadiska za osvojovaním si matematických zručností stoja vrodené matematické schopnosti, pričom aritmetické zručnosti sú ich nadstavba.

V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojení si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie poruchy a dysfunkcie (všetky súčasne sa vyskytujú zriedkavo):

- deficity v poznávacích schopnostiach,
- deficity v jazykových schopnostiach,
- deficity v exekutívnych funkciách: v pozornosti, plánovaní a monitorovaní vlastnej aktivity,
- percepčno-motorické deficity,
- deficity v jemnej motorike a koordinácii,
- ťažkosti s orientáciou v čase a priestore,
- hyperaktivita, impulzivita⁴.

Dôležitou súčasťou špeciálnopedagogickej reedukácie je spolupráca so zákonnými zástupcami žiaka, učiteľmi a ostatnými odborníkmi v celom procese výchovy a vzdelávania žiaka s VPU. Učiteľ, špeciálny pedagóg, logopéd a psychológ tvoria tím rovnocenných odborníkov.

CIELE

- V maximálnej miere podporiť rozvoj špecifických funkcií ako predpokladu k úspešnému zvládnutiu čítania, písania a počítania,
- odstrániť alebo aspoň zmierniť VPU a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nich vyplývajú (špeciálnopedagogická reedukácia),

- revencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti,
- podporiť sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu žiakov s VPU do spoločnosti.

Čiastkové ciele a obsah špecifického vyučovacieho predmetu RŠF vychádzajú zo psychologickkej, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky

⁴ MIKULAJOVÁ, M. 2009. Základné poznatky o logopédii. In KEREKRÉTIOVÁ, A. et. al. Základy logopédie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2009. s. 115 – 134. ISBN 978-80-223-2574-5.

OBSAH

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti nepochybne úzko súvisí s vývinom vnímania, predstáv, motoriky, pamäti, pozornosti, myslenia a sociálnym prostredím dieťaťa. Preto terapeutické postupy a metódy musia mať širší záber a RŠF sa má orientovať na celý komplex dorozumievacieho procesu. Je veľmi dôležité, aby bol zosúladený postup logopéda špecifického vyučovacieho predmetu individuálna logopedická intervencia a postup špeciálneho pedagóga v špecifického vyučovacieho predmetu RŠF.

Obsah špeciálnopedagogickej reedukácie musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek. Oblasť stimulácie sú uvedené v nasledujúcej časti aj s cieľmi pre jednotlivé oblasti. V procese reedukácie vychádza

špeciálny pedagóg z dostupných odborných materiálov a najmä z pracovných listov, ktoré si aktuálne vytvára.

Odporúčame, aby obsah stimulácie a pracovných listov vychádzal z aktuálne preberaného učiva.

Moderná terapia špecifických porúch učenia vychádza zo štyroch základných princípov: Prevencia VPU začína v predškolskom veku.

To, čo rozvíja špeciálny pedagóg na terapii so žiakom úzko súvisí s tým, čo sa žiak učí v škole, aby bol transfer naučeného čo najefektívnejší. Nejde však o doučovanie – môžu sa učiť to isté, ale inou metódou.

Špeciálny pedagóg pracuje na „meta“ úrovni: rozvíja metakognitívne a metalingvistické schopnosti (učí žiaka premýšľať o poznávacích a jazykových procesoch a javoch), názorne modeluje všeobecné charakteristiky javov, aby na nich vysvetlil konkrétne prípady (napr. hláskovú štruktúru slova, reprezentáciu početnosti/množstva, tvorba mentálneho obrazu číselnej osi ap.), poskytuje vhodné príklady na chápanie štruktúry toho, čo sa žiak učí (napr. vytvorí modely priradovacieho a podradovacieho súvetia a tvorí podľa nich so žiakom vety), učí stratégie práce s textom, aby sa predchádzalo memorovaniu a pod.

Rozvíjanie hovorenej a písanej reči je integrálne späté, môžeme na to využívať jeden a ten istý text (napr. vetám, ktorým žiak rozumie v hovorenej reči, by mal rozumieť aj v písanej reči).

Intervencia/reedukácia má nasledovnú postupnosť:

1. krok: Vstupná špeciálnopedagogická diagnostika nových žiakov (vychádza sa zo záverov vyšetrení poradenského zariadenia), prípadne rediagnostika na začiatku každého školského roka
2. krok: Stanovenie cieľov stimulácie podľa výsledkov diagnostiky
3. krok: Odporúčaný obsah stimulácie špecifických schopností v jednotlivých oblastiach

Ciele stimulácie	Obsah stimulácie
Oblasť rozvíjania iných schopností	
Rozvíjať taktilné a kinestetické vnímanie.	Rozvíjanie vnímania, poznávania, diferenciacných schopností.
Rozvíjať sluchovú a zrakovú gnóziu (vnímanie, diferenciacia, pamäť).	Rozvíjanie pamäti (akusticko-verbálna a zraková, pracovná pamäť). Poznávacie procesy (zachovanie, priradovanie, zoradovanie, triedenie - kategorizácia).
Rozvíjať priestorovú orientáciu (orientácia v mikro- a makropriestore) a orientáciu v čase.	Rozvíjanie priestorovej a časovej orientácie. Nácvik pravo-ľavej orientácie (telesná schéma, rovinná a časová orientácia). Serialita (nácvik sekvencií, postupnosti) Intermodalita (audiovizuálny vzťah).
Rozvíjať motorické schopnosti	Rozvíjanie oromotoriky, vizuomotoriky, jemnej a hrubej motoriky, grafomotoriky, fonograforytmiky.

Oblasť matematických schopností	
Rozvíjať predčíselné predstavy.	Zoskupovanie pod hlavné pojmy, vytváranie analógií, rozpoznávanie a použitie pravidla, rozpoznávanie súvislostí. Triedenie, množstvo, veľkosť, zaradenie, usporiadanie, porovnávanie, postreh, logika. Pochopenie predčíselných pojmov- veľkosť, tvar, dĺžka, počet. Porozumenie číslam ako referentom miery vecí v skutočnom svete.
Rozvíjať číselné predstavy.	Osvojiť si stálosť množstva. Pojem číslo, zápis čísla, množstvo, rad čísel, číselná os, párne a nepárne čísla, porovnávanie, zmena množstva. Schopnosť porovnávať množstvo vyjadrené číslami. Schopnosť prirodzene rozkladať čísla. Mentálna číselná os, na ktorej možno manipulovať analógovými reprezentáciami početných kvantít.
Naučiť žiakov matematické operácie a vzťahy medzi nimi.	Osvojiť si okruh matematických a číselných pojmov. Význam znamienok - názorné príklady, manipulácia s predmetmi, sčítanie a odčítanie, násobenie a delenie, tabuľky, orientácia v tabuľkách, zlomky; hry s kartami, kockami, paličkami, žetónmi, tabuľkami. Potreba dať zmysel číselným situáciám hľadaním súvislostí medzi novými informáciami a nadobudnutými

	vedomosťami. Ovládanie vedomostí o efektoch operácií s číslami. Ovládanie plynulosti a flexibility s číslami. Porozumenie zmyslu/významu čísel. Porozumenie početných/mnohonásobných vzťahov medzi číslami. Rozpoznanie štandardov a charakteristík čísel. Rozpoznanie hrubých početných chýb.
Naučiť žiakov riešiť slovné úlohy.	Upevňovať matematické schopnosti, spracovávať približné početnosti, cit pre čísla. Rozpoznanie hrubých početných chýb. Chápanie matematických pojmov a ich „prevod“ do bežného života. Slovné úlohy z bežného života.
Naučiť žiakov geometriu.	Hry a manipulácia s predmetmi a útvarmi v rovine a v priestore. Rozvíjanie konštruktívneho a tvorivého myslenia.
Pochopiť jednotky a prevody jednotiek.	Jednotky dĺžky, hmotnosti, objemu, plochy – názorne a prakticky
Naučiť sa algoritmy a zmeny algoritmu.	Praktické úlohy z bežného života.

Naučiť sa orientovať v rovine a v priestore.	Hry a manipulácia s predmetmi a útvarmi v rovine a v priestore. Praktické úlohy z bežného života.
Naučiť sa orientovať v čase	Následnosti, postupnosti, sekvencie (kalendár, hodiny, časové úseky a pod.)
Oblasť čítania s porozumením	
Osvojiť si/fixovať techniku čítania; porozumenie na úrovni viet a slov.	Fixácia grafém, slabík (otvorené , zatvorené) a čítania podľa úrovne (slabikové, slov, viet, krátkych textov).
Osvojiť si stratégie na čítanie s porozumením literárneho textu.	Aktivácia informácií o téme; vizualizácia prečítaného; predpovedanie deja na základe nadpisu a ilustrácií; odpovedanie na otázky a kladenie otázok; orientácia v texte, vyhľadanie konkrétnej udalosti; prerozprávanie deja podľa osnovy; určenie hlavnej myšlienky; prepojenie prečítaného s vlastnými skúsenosťami.
Osvojiť si stratégie na čítanie s porozumením náučného textu.	Aktivácia informácií o téme; vizualizácia prečítaného; identifikácia témy na základe nadpisu, obrázkov a graficky zvýraznených častí; orientácia v texte: určenie tematickej vety odstavca, vyhľadanie kľúčových a podporných informácií, identifikácia známej a novej informácie; sumarizácia textu – tvorba poznámok; grafické znázornenie textu – podčiarkovanie, farebné zvýraznenie, používanie značiek, tvorba tabuliek, prehľadov, pojmových máp.

PROCES

Špeciálny pedagóg na začiatku školského roku, na základe výsledkov psychologickéj, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky vypracuje plán špeciálnopedagogickej reedukácie pre každého žiaka s prihliadnutím na obsah špecifického vyučovacieho predmetu RŠF. Je to vlastne postup vedúci k splneniu cieľov reedukácie v jednotlivých oblastiach uvedených v časti Obsah RŠF – primerane komunikačným, vývinovým a kognitívnym schopnostiam žiaka.

Špecifický vyučovací predmet RŠF môže vyučovať špeciálny pedagóg alebo školský logopéd, ktorý podľa platných všeobecne záväzných právnych predpisov má na vyučovanie tohto predmetu príslušnú pedagogickú a odbornú spôsobilosť.

Vyučovacia hodina RŠF môže byť delená. Špeciálny pedagóg pracuje so žiakmi individuálne alebo v malých skupinách. S ostatnými žiakmi triedy v tom čase pracuje iný pedagóg podľa pokynov špeciálneho pedagóga.

Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade závažnejších VPU je možné vykonávať špeciálnopedagogickú reedukáciu aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy.

Dĺžka cvičení je závislá od veku a schopností žiaka, diagnózy a prípadne iných špecifik dominantného alebo iného postihnutia, či narušenia žiaka.

Špeciálny pedagóg úzko spolupracuje s rodičmi dieťaťa, so psychológom a s ostatnými pedagógmi. Metodicky usmerňuje rodičov a učiteľov v oblasti prístupu ku komunikácii so žiakom a pri vykonávaní cvičení podľa inštrukcií. Je veľmi dôležité zaangažovať do spolupráce rodičov žiaka, tak aby sa podieľali na všetkých krokoch v rámci intervencie a niesli spoluzodpovednosť za výsledky spoločného snaženia.